ჩანგი

№ 34

ხუთშაბათი, 13 აგვისტო 1909 წ.

გაზეთი ღირს: ქალაქ გარეთ: წლით 7 მან., ნახევარი წლით 4 მ., სამი თვით 2 მან. 50 კ. ერთი თვით—90 კ. თფილისში: წლით 7 მან., 6 თვით—4 მან., 3 თვით—2 მან. 20 კ., ერთი თვით—80 კ. გამოწერა შეიძლება თვის პირველ რიცხვიდან. განცხადების ფასი: ხელფულებრივი პატრიკონი პირველ გვერდზე ღირს 15 კ., უკანასკნელზე—10 კ. სამგლოვიარო განცხადების დებეტდვა თითოჯერ საღამოს 5 ს-მდე 3 მან., ხუთი საათის შემდეგ—მეტი. ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება რედაქციის კანტორაში ყოველდღე, დილის 9 ს. საღამოს 2 საათამდე და საღამოს 5—6 საათამდე. კვირა-უქმეებში დილის 11—12 საათამდე. ხელმოწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. **დაუბეჭდავ მცირე წერილებს რედაქცია არ ინახავს. მათ შესახებ არავითარ მიწერ-მოწერას და მოლაპარაკებას არ ეწარმოებს.** ინახავს ერთი თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პრინციპიალური წერილებზე გონიერი შესახებ საჭიროა წინდაწინ მოლაპარაკება. წერილებით პასუხისათვის საჭიროა საფოსტო მარკებია ჩაწერილები სუფთათ უნდა იჭნეს დაწერილი ცალ გვერდზე და ავტორის სრული ვინაობით. რედაქცია საჭიროთ დაინახავს, წერილს შეასწორ-შეამოკლებს. **ადრესის გამოსაცვლელათ საჭიროა** ოთხი აბაზი. **ფულის გამოსაგზავნი ადრესი:** Тифлисъ, типографія „Сорапань“, **Калистрату Константиновичу Цуладзе.**

რედაქციის ადრესი: რუსის ქუჩა, სახლი № 3 ზემო სართულში.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

ჩანგი

გამოდის ყოველ-დღე, გარდა კვირა-უქმის მეორე დღეებისა

გაზეთი ღირს:

როგორც თფილისში ისე თფილისს გარეთ ერთი წლით **7** მან., ნახევარი წლით **4** მან.

ქალაქ გარეთ	თფილისში
3 თვით—2 მან. 50 კაპ.	3 თვით—2 მან. 20 კაპ.
1 „ — „ — 90 „	1 „ — — 80 „

გაზეთის გამოწერა შეიძლება **მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან**

ცალკე ნომერი ყველგან—**ერთი შაური**

რედაქციის ადრესი:

რუსის ქუჩა, სახლი № 3 ზემო სართულში.

ფულის გამოსაგზავნი ადრესი:

Тифлисъ, тип. „Сорапань“, **Калистрату Конст. Цуладзе.**

10 კვირკობისთვეს სადგურ მუხიანაში მატარებელის მსხვრეპლი შეიქნა სამსახურში მყოფი ჯარის კაცი.

სიმონ (კუჩუნია) კაციას-ძე ყლენტი

რასაც ღრმათ მწუხარებულნი აუწყებენ ნათესავთ, ნაცნობთ და ამხანაგებს მშობლები: კაცია და ტერეზი, ძმები: ანტონ, მიშა და გიორგი, დები: გულნარა, მაგლონია, ნინუცა და თამარა, რძლები: ეკატერინა და ნინა.

ტირილი და ორმოცი დანიშნულია კვირას, 16 მარიამობისთვეს დ. ჩოხატაურში 12 საათზე, საკუთარ სახლში.

გაიხსნა ახალი

თფილისის

კერძო სამკურნალო

ლია ყოველდღე მოსიარულე ავათმყოფთათვის. ვაგზლის ქ., № 8; ს. ენფიანჯიანცისა (ტელეფონი 695).

ექ. ე. ბ. ფედოროვი: ყოველ დღე, გარდა ოთხშ. და კვირისა 11—12 საათამდე შინაგანი და ბავშვებისა.

ექ. ვ. დამბაშიძე: ყოველ დღე, კვირა დღის გარდა 12—1 ს. შინაგ. და ბავშვ. ავათმყ. შეაჩერა მიღება 1 ლ სექტემბრამდე.

ექ. ბ. ა. პოპოვი: ყოველ დღე ხუთშაბათს გარდა კვირისა 12—1 ს.; ყელის, ცხვირის და ყურის ავათმყ.

ექ. ბ. ფ. მაკაროვი: შეაჩერა მიღება 1 სექტემბრამდე.

ექ. ა. ნ. დიასამიძე: ყოველ დღე $11^1/_2$—$12^1/_2$ ს.; სიფილ., ვენ. და კანის ავათმყ.

ექ. ნ. ფ. მელიქიშვილი: ყოველ დღე; 1—2 ს.; დედათა და ქირურგ. ავათმყ.

ექ. ი. გომართელი: ყოველ დღე, 2—3 ს.; შინაგან და ბავშვ. ავათმყ.

ექ. ვ. ხ. მუსხელიშვილი: ყოველ დღე, კვირა **დღ.** გარდა 2—$2^1/_1$ ს.; თვალის ავათმყ.

მიკროსკოპიული, ბაქტერიოლოგიური და ქიმიური გამოკვლევანი, აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძათ გასინჯვა.

ფასები **რჩევისათვის 50 კაპ.**, ოპერაციები და კონსულტაცია მორიგეობით.

ამ მოკლე ხანში გაიხსნება სტაციონალური განყოფილება 30 საწოლით. 100—35

ქ. ქუთაისში

თ. მთავრიშვილის

წიგნის მაღაზიაში დამზადებულია დიდძალი ქართული და რუსული სახელმძღვანელო, სამეცნიერო, სალიტერატურო, სახალხო და საკმაწვილო წიგნები, ქართული და რუსული მოძრავი ანბანი, რვეულები ქართული და რუსული წერისათვის. აქვე იყიდება ოჯახსა და სკოლაში საკითხავი წიგნი

„გუთანი“,

შედგენილი ქართულ. გიმნაზიის მასწავლებლების მიერ. სასწავლებლებს, ბიბლიოთეკებს, აქველმოქმედო დაწესებულებებს და წიგნის მაღაზიებს დაეთმობათ ათ პროცენტათ,

(თვ. 0—3)

აბასთუმანში

კბილის ექიმი

სამსონ ვაშაყმაძე

იღებს ავათმყოფებს ყოველდღე მარიამობისთვის გასვლამდე. დაჩა ტერ-მარკაროვისა № 42.

ფერშალი

ლ. ბარკალაია

ბაცრის ყვავილს, იღებს ყელჭირვეულით, ხუნაგით და ვენერიული სენით ავათმყოფებს 3 საათიდან 6 საათამდე. გოგოლის ქუჩა № 68.

მმართებლობის პროგიმნაზია ვაუთათვის დაბ. ხონისა

(ქუთ. გუბერნია.)

აცხადებს ამით, რომ გამოცდა მისაღებათ მოსამზადებელ, პირველ, მეორე და მესამე კლასში დანიშნულია მარიამობისთვის **25, 26, 27, 28** და **31** რიცხვებისათვის.

ოპერეტის რეალურ სასტ. სასარგებლოთ

დ. სა ტრედიაში

კვირას, 16 აგვისტოს სურამის ბარეში ქართული სტენი მსახიობი ნ. გაბუნია-ცაგარლისა კომპანიას წარმოდგენას და სეირნობას. წარმოდგენილი იქნება ქართულათ

გაიყუმი

2 მოქ. კომედია ა. ცაგარლისა.

რუსულათ

голубой бантъ

водевиль въ 1 дѣйст. А. П. Чехова.

ცეკვა

წარმოდგენის შემდეგ სეირნობის დროს მაშხალები, „რომაული ცეცხლის“ ვარსკვლავები, სერპანტინი, კონფეტტი და სხვ.

ამას გარდა დანიშნულია **პრიზები**

ადგილების ფასი 2 მ. 30 კ.

სილამაზისა და საუკეთესო ტანისამოსისათვის ბარეში შესასვლელათ სჯერია სეზონის ბილეთის წარდგენა.

დასაწყისი საღამოს სრულ 8½ საათზე.

[redacted] დ. სურამი [redacted]

კვირას, 16 აგვისტოს სურამის ბარეში ქართული სტენი მსახიობი ნ. გაბუნია-ცაგარლისა კომპანიას წარმოდგენას და სეირნობას. წარმოდგენილი იქნება ქართულათ

გაიყუმი

2 მოქ. კომედია ა. ცაგარლისა.

რუსულათ

голубой бантъ

водевиль въ 1 дѣйст. А. П. Чехова.

ცეკვა

წარმოდგენის შემდეგ სეირნობის დროს მაშხალები, „რომაული ცეცხლის“ ვარსკვლავები, სერპანტინი, კონფეტტი და სხვ.

ამას გარდა დანიშნულია **პრიზები**

ადგილების ფასი 2 მ. 30 კ.

სილამაზისა და საუკეთესო ტანისამოსისათვის ბარეში შესასვლელათ სჯერია სეზონის ბილეთის წარდგენა.

დასაწყისი საღამოს სრულ 8½ საათზე.

კბილის ექიმი

ი. შ. ჭანტურია

იღებს ავათმყოფებს დილით 7—9 ს. საღამოთ 4—8 ს.

კვირა-უქმე დღეს 9—1 საათამდე. ავჭალის № 71 (ცოროჩნი ქუჩის ახლოს)

სამგლოვიარო დეპეშები და წერილები

სევერიანე ჯუღელის გარდაცვალების გამო

ერევანი. ღრმათ დაგვამწუხრა ძვირფას ამხანაგ სევერიანეს დაკარგვამ.

ესტატე, დიომიდე, ვლასა და სევასტი.

—

აჯიკაბული. ღრმათ დამწუხრებულნი ვგლოვობთ ჩაგრულთა ინტერესების დამცველ, ძვირფას სევერიანეს დაკარგვას.

აჯიკაბულის ამხანაგები.

—

ბიბი-ეიბათი. სხვებთან ერთათ ვგლოვობთ მუშათა ინტერესების ნამდვილ დამცველ სევერიანე ჯუღელის დაკარგვას.

ბიბი-ეიბათის ქართველ მუშათა ჯგუფი.

—

ნიკოლაევი. თავზარი დაგვცა თავდადებულ მუშაკის, სევერიანეს უდროოთ დაკარგვამ. გულწრფელ თანაგრძნობას ვუცხადებ მის ოჯახობას.

გერასიმე.

—

ზიათურა. ღრმათ დაგვამწუხრა ძვირფას ამხანაგ სევერიანე ჯუღელის უდროოთ დაკარგვამ.

ლადო მოსეშვილი, ძიბეილ და ვარლამ ეძგვერაძე და აკაკი წივწივაძე

—

ცხინვალი. დაუნდობელმა სიკვდილმა კვლავ გამოგვაკლო ერთი საუკეთესო მებრძოლი. ვეამბორები ძვირფას სევერიანეს გაციებულ გვამს.

ილია მაჭავარიანი.

—

სად. აჯიკაბული. ღრმათ დამწუხრებულნი ვართ ჩაგრულთა უგბარ დამცველის, დაუღალავ მუშაკის ამხანაგ სევერიანეს დაკარგვის გამო.

ნავთის საყვანის თანამგრძნობი მუშები.

(წერილები)

გული დაგვწყვიტა დაუღალავ მებრძოლის, სევერიანე ჯუღელის დაკარგვამ.

გენეს საკანდიტეროს მუშათა მონდობილობით

თედორე ლომაძე.

—

სად. სანაინი. ღრმათ დაგვამწუხრა საზოგადო მოდვაწის სევერიანე ჯუღელის უდროოთ გარდაცვალებამ.

ამხანაგების მონდობილობით „კერა“.

—

ბათუმი. მდუღარე ცრემლებს ვაფრქვევთ მუშათა ინტერესების დამცველ სევერიანე ჯუღელის გარდაცვალების გამო.

სიმონ ბოკორიშვილი, ივანე თევზაძე, ისიდორე ინწკვირელი, ელისო ანთელაძე, სადრაძე, ერმილე კვაჭანტირაძე.

—

სად. კარაკლისი. ვსტირით ძვირფას სევერიანეს უდროოთ დაკარგვას.

ამხ. მონდობილობით ერმილე კოპლატაძე.

—

ხაზმის ბუფეტის მოსამსახურენი, სხვებთან ერთათ, ვგლოვობთ ძვირფას სევერიანე ჯუღელის უდროოთ დაკარგვას.

ბესო გუგეშაშვილი, ი. ხიდურელი, ი. მეშვილდიშვილი, ე. ბერიშვილი, მ. გუგეშაშვილი, ე. ბერიშვილი, ს. ქებაძე, დ. ჯაგანიძე, მ. მხეულაძე, გ. რეხვიაშვილი, ა. ხიდურელი, გ. ციხისელი.

—

ზიათურა. ღრმა მწუხარებას ვაცხადებთ მეორე დუმის უოფილ დეპუტატ სევერიანე ჯუღელის უდროოთ გარდაცვალების გამო.

ნოკრები: მელიტონ კიკნაძე, შამშე წულეისკირი, მიხა ქვარიანი, ემელიან ბაჩეჩილაძე, კოლია დევდარიანი, ვარლამ ჩაჩანაძე, ფილიმონ ვადაჭკორია.

—

ფოთი. ღრმათ დაგვამწუხრა ძვირფას მებრძოლ სევერიანე ჯუღელის უდროოთ დაკარგვამ.

ფოთის ფარმაცევტები: ტ. გოცირიძე, ვ. მ. ტურაბელიძე, ე. მ. ბახინი, გიორგი მხეიძე და დათიკო ნიკოლაიშვილი.

ზიათურა. სხვებთან ერთათ მეც ვსტირი ძვირფას სევერიანეს დაკარგვას.

კ—კე ბერ—შვილი.

—

სამტრედია. „ბუდი დამეუთქა, როცა გაგიგე: „სევერიანემ მეტეხის ციხეში დაღია ტანჯული სულია“: სხვებთან ერთათ მეც ვსტირი შის დაკარგვას.

ნესტორ კიკაჩეიშვილი.

—

სამტრედია. ვსტირი ხალხისთვის თავდადებულ, მებრძოლ სევერიანეს დაკარგვას.

ვარ. ზაქარაძე.

—

სამტრედია. ვგლოვობთ ძვირფას მებრძოლ სევერიანეს უდროოთ დაკარგვას.

გ. დუნდუა, ს. სულაქველიძე, ა. კორძაია, ფ. გიპკინი, თ. კალაძე, ძმები წულაიები, გ. ურუშაძე, ლ. ბუმბურიძე, არს. ხუხუნაიშვილი.

თფილისი, 13 აგვისტო

ამ უკანასკნელ დროს ხალხში ხელახლა გაიღვიძა ინტერესმა პოლიტიკურ კითხვებისადმი. მართალია, მათ ისე ფართო ხასიათი არა აქვთ, როგორც წინეთ, მართალია, ახლა ისე რადიკალურათ და გადაჭრით ბევრი აღარ აყენებს საკითხს, როგორც ეს წარსულ წლებში იყო, და ხშირათ მცირე მოთხოვნებებით კმაყოფილდება, მარა ყოველ შემთხვევაში ერთი კი ცხადია: ესაა შეგნება პოლიტიკურ ატმოსფერის გაწმენდის აუცილებლობისა, ესაა თვით ცხოვრებისგან წამოყენებულ მრავალგვარ საჭიროებების კანონმდებლობითი გზით გადაწყვეტის სურვილი. მართალია. ბევრი რამ ხელს უშლის ასეთ მისწრაფებათა ფრთების შესხმას, თვით საკანონმდებლო დაწესებულებებიც კი ცივ წყალს ასხამენ, მარა ცხოვრება მაინც თავისას არ იშლის და მედგრათ თხოულობს პასუხის-გაცემას... და რეაქციის პირველ გამანადგურებელ იერიშისაგან გამოფხიზლებული ხალხი კვლავ იწყებს ცხოვრების გაუმჯობესებაზე ფიქრს, ზრუნვას.

ერობა, გლეხთა ბატონ-ყმურ შემარცხვენელ და დამამცირებელ ნაშთების გაუქმება, ელემენტარული წესრიგის დამყარება სოფლის ცხოვრებაში—ყველა ეს მწვავე საკითხათაა დღეს წამოყენებული, მარა ბევრნი ამ კითხვების კონკრეტიულ სადღეისო კითხვების წამოყენების დროს სრულიად ივიწყებენ საზოგადო პრინციპებს, საერთო მოთხოვნილებებს, რომელთაგან ესენი დაკავშირებულია. კერძო შემთხვევების იქით ვეღარ ხედავენ მთელს, ხეს იქით ვერ ამჩნევენ ტყეს.

„ზაკავკაზიე“ და „ივერია“ ხომ ერთიან ჩაეფლენ ამ „რეალურ პოლიტიკის“ წარმოებაში, რომელიც პრინციპის დავიწყებაში მდგომარეობს, რომ ლამის პრინციპათ გახადონ ეს უპრინციპობა. რათ გვინიმის გამორკვევა, თუ რაა საჭირო და რაა გამოსადეგი, ვივარაუდოთ რას გვიწყალობებენ—აი საზოგადოებრივი მოღვაწეობა, აი ხალხის ნამდვილი სამსახურიო. ძნელათ შეიძლება უფრო ყალბი შეხედულების გამოთქმა! არ იცი რაა საჭირო და ეძებ, რას მოგცემენ. ეს სხვის თვალში შეყურება, ეს სხვისი იმედით და წყალობის მოლოდინით ცხოვრება, ყველაზე უფრო მითაა მავნებელი, რომ ათახსირებს ადამიანს, უკარგავს მას თავის თავის რწმენას და ასე, სჭრის იმ ხეს, რომელზედაც შენდება ყოველი რეფორმა.

მათ ვერ შეუგნიათ, რომ „ბოძება“ არსებობს მხოლოდ, როგორც იურიდიული ნორმა და რომ ნამდვილათ, ყოველი ნაბოძებიც მოპოვებულია; ყველა ამ „ბოძებას“ საფუძვლათ „წართმევის“ შიში უძევს. ცხადია, თვით ბოძებაზე დაყრდნობილი მუშაობა—ეს თავის თავის და თავის მიზნის ჰაერში გამოკიდებაა.

მარა ჩვენ მაინც არ გვიკვირს, რომ ჩვენი მაღალი წრეები ამ „ბოძების“ იმედით ცოცხლობენ. აქ მათ თავისი კლასიური ქურქის ინტერესები ამოქმედებთ. ცნობილია, რომ ნაბოძები ყოველთვის გაბატონებულთა სასარგებლოა და ხალხის თვალის ასახვევი, პირველთ რაიმეს აძლევს და ბატონობას უზიარებს, მეორეთ კი, თავზე ახალ ძალას ასვამს, ახალ აპეკუნს უჩენს. „რეალური პოლიტიკა“ გონიერი ზომიერება და ზომიერი გონიერება აქ მხოლოდ თავის ინტერესების ვითომდა თეორიული მოსაზრებებით დაფარვაა, თავისი კლასიური მისწრაფებების ვითომდა საყოველთაო სარგებლობის მანტიაში გახვევაა. და ამ ანკესზე ხშირათ ზოგიერთი დემოკრატობიც წამოეგებიან ხოლმე. „დროებასაც“, როგორც არა ერთხელ აღგვინიშნავს, ხშირათ იტაცებს ასეთი „რეალური“ პოლიტიკა და ადვილათ მისაღწევის დევნა.

ნამდვილი დემოკრატი კი ასეთ მიზანს ვერ დაისახავს. ნამდვილი ხალხის ინტერესების დამცველი ასეთ გზას ვერ დაადგება.

ხალხისთვის ყოველი რეფორმა მაშინაა გამოსადეგი, როცა იგი მისი თვით-შემოქმედების, მისი ძალის შედეგია; მხოლოდ ასეთ შემთხვევაში ექნება რეფორმას მისი სასარგელო ხასიათი, და აი, ამიტომ ყოველ წვრილმან რეფორმის დროსაც კი—მისი მიზანი უნდა იყოს პირველ ყოვლისა ხალხს გააცნოს ფართოთ ამ რეფორმის მნიშვნელობა, მას შეაგნებიოს მისი ძალა, ის დააინტერესოს ამ საქმეში, მხოლოდ ასეთ პირობებში შეიძლება დაწყებული საქმის დაგვირგვინება, მხოლოდ ასეთ შემთხვევაში მიეცემა საქმეს ის საფუძველი, ის ძალა, რომელიც აუცილებელს გახდის მის განხორციელებას

დეპეშები

(პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

12 აგვისტო.

პარიზი. პრეზიდენტმა ფალიერმა ხელი მოაწერა დეკრეტს, რომლითაც საასჯელი ეპატიათ ბეჭდვითი სიტყვის და პოლიტიკურ დანაშაულობისთვის.

მეზონ-ლაფიტი. ჰეროსტატი „ბაირ კლომანი“ ცოტათი დაზიანდა ის გადაიტანეს სანტ რუკილში.

ეკატერინბურგი. ჩრდილოეთ ურელიესკენ თოვლი მოვიდა.

ჩერდინი. ქალაქის გამგეობამ დაადგინა დაეთმოს სამასწავლებლო სემინარიას სამი დესეტინა ქალაქის მიწა.

მოგილევი. სოფელ კოლოდეეში თავდამსხმელთაგანი ერთი მოკლეს, მეორე დასჭრეს, მესამეს ეძებენ.

ადესა. პოლიციამ აღმოაჩინა ქალაქის გამგეობის მომხმარებელ საზოგადოების ყალბი ორდერები. ამ ორდერებით ბევრი საქონელი გაუტანიათ. დაიჭირეს ოთხი კაცი.

სევასტოპოლი. იქ, სადაც წყლის ქვეშ გავლილი ნავი „კამბოლა“ დაიღუპა, დამხმარე გემები მივიდენ.

კალუგა. სახელმწიფო საბჭოს წევრათ ისევ აირჩიეს ტაინი სოვეტნიკი რნოვსკი

ნიჟნი-ნოვგოროდი. გაიხსნა მეორე სრულიად რუსეთის სიეზდი სავაჭრო შუამავალთა.

ბუენოს-აირეს. ნავთსადგურ მონტევიდორში არგენტინის სამგზავრო გემი „კოლუმბია“ გერმანიის გემს დაეჯახა. „კოლუმბია“ დაიღუპა. დაიღუპა სამასი კაცი, უმეტესათ ქალები და ბავშვები. გემის კაპიტანს თავის მოკვლა უნდოდა, მაგრამ ხელი შეუშალეს.

ხოლერა.

პერმი. ხოლერით მოკვდა 1, ავად გახდა 1. მაზრაში ავად გახდა 3, მოკვდა ორი.

რიგა. ავად გახდა ორი, მოკვდა 2.

მოგილევი. თავიდანვე ავად გახდა 13, მოკვდა 10.

ტვერი. ავად გახდა 1, მოკვდა 1.

ᲩᲕᲔᲜ ᲝᲗᲮᲜᲘ ᲕᲘᲣᲐᲕᲘᲗ.

(სევერიანეს ს.ხსოვრათ)

ჩვენ ოთხნი ვიყავით. ჩვენი ოთახი თავის სიგრძე-სიგანით სატუსაღოს საკანს მოგაგონებდა. კარები ურდულით მაგრათ იყო ჩაკეტილი. ფანჯარაზე შავი ფარდა იყო ჩამოფარებული. რა უნდა გვექნა, „ჭრელი თვალი“ და „რიჟა“ კაცი იქვე ახლო იყო ატუზული და თავის „მამობრივ მზრუნველობას“ არ გვაკლებდა. კარებ და ფანჯრებ დაკეტილ პაწაწინა ოთახში, ასე ვიყავით გამომწყვდეული დილის ცხრა საათიდან ნაშუადღევის 4 საათამდე, ვითარცა ჩიტი გალიაში. პაპანაქება სიცხე სულს გვიხუთავდა, ნამცეცი სუფთა ჰაერი, ვინ იცის, რას გვერჩია. ხან და ხან, რიცა ულმობელი მზე შეუბრალებლათ დაგვიწყებდა ხრაკვას, ქურდულათ რამდენიმე წუთით ფანჯარას სანახევროთ გავაღებდით, რიგ-რიგობით ფანჯარასთან მივდიოდით, და, თუმცა თბილს, მაგრამ მაინც სუფთა ჰაერს ხარბათ ვისუნთქავდით, მაგრამ ასეთი საინტერესო წამები არც ხშირათ და არც დიდი ხნით ყოფილა ხოლმე.

საკანში ორი მაგიდა გვედგა. ერთზე, უფრო მოდიდოზე ორი ვისხედით, ხოლო მეორე უფრო პატარასთან და მეოთხე ფეხ-მოტეხილზე ის, უფროსი ამხანაგი და მეგობარი იჯდა. მეოთხეს კი, ტახტის ბოლოზე ჩამომჯდარს, ადამის დროინდელ განჯინის თავი უწევდა ხოლმე მაგიდის მაგიერობას.

ეს გახლდათ ჩვენი ოთახი და მას ეძახდენ „ჩვენი აზრის“ რედაქციას.

რედაქცია, თუ რომ კი შეიძლება ამას რედაქცია დაუძახოთ, კანტორაზე მოშორებული იყო. ეს აუცილებელი იყო, რადგან იქ, კანტორის წინ, მუდამ ატუზული იყო „НѢКТО ВЪ СѢРОМЪ“ და თავის გამცემელი თვალებით ერთგულათ დაეძებდა მას თუ იმათ...

ერთი მხრით აუტანელი სიცხე, მეორეს მხრით „დაუპატიჟებელი სტუმრების“ მოლოდინი.

ოჰ! რა ძნელი და დამტანჯველია ასეთი მდგომარეობა! როცა არ იცი რა წუთში გააღებენ კარებს, გტაცებენ ხელს და იქ, ჯურღმულში მიგმალავენ და ისიც [illegible] ნათესავებს, ამხანაგებს, მეგობრებს, ნაცნობ-უცნობებს. ერთი სიტყვით ქვეყანას და მიდიხარ იქ, სადაც გარდა ტანჯვა-წვალებისა, შეურახცყოფისა, პიროვნების ფეხს ქვეშ გათელვისა, ყოველივე დულს და გადადულს ადამიანთა ტანჯვა-კვნესისა, რომლის გარშემო მოკეთეთა ცრემლთა მორევი სდგას და ამ ჯოჯოხეთურ უბედურებათა სამეფოში, ზევიდან დაგცქერის ის. შენი ტანჯვა-წვალებით სტკბება და ნეტარებით დამთვრალი სატანისებური ხარხარით ნიშს გიგებს და გამარჯვებას დღესასწაულობს სასაფლაოთ ქცეულ ცოცხალ-მკვდრების სამეფოში...

დიახ, იცი ყოველივე ეს და მაინც განაგრძობ შენ საყვარელ მუშაობას.

გმირი უნდა იყო ადამიანი სულით, რომ ასეთ პირობებში სასოწარკვეთილებაში არ ჩავარდეს, სულით არ დაეცეს და თვითონ თავისი ნებით არ ჩაეწეროს მიცვალებულთა სიაში...

ასეთი გმირი იყო ის, ძვირფასი მეგობარ ამხანაგი და ფაქტიური ხელმძღვანელი ჩვენი გაზეთისა—სევერიანე.

ის ყველაზე უწინ მოდიოდა რედაქციაში. ყველაზე მეტს მუშაობდა. მუდამ გვემუდარებოდა, რომ რაც შეიძლება უფრო ყურადღებით და ერთგულობით მოვპყრობით ჩვენს მოვალეობას.

ის ავათმყოფობდა. გულის ფრიალი ხშირათ კალმს ხელიდან გააგდებინებდა და ბევრჯელ კინალამ სიცოცხლეს გამოასალმა. ხშირათ გვირჩევია ასეთ წუთებში ბინაზე წასულიყო დასვენებია, მარა ის მუდამ უარს ამბობდა:—აბა როგორ უნდა წავიდე! გაზეთი? რომ რამე მოგვაკლდეს? რომ რამე გამოგვრჩეს?

და ამ სიტყვებით გულმოდგინეთ შეუდგებოდა სხვადასხვა მასალების თვალიერებას.

ასე გრძელდებოდა ყოველ დღე ოთხ საათამდე.

ოთხ საათამდე უკმელი ვისხედით. ხშირათ, ძალიან ხშირათ, სადილის ფული არც ოთხი საათის შემდეგ გვეშოვებოდა. ვინ მოთვლის რამდენჯერ გვინატრია: ნეტავი ვინმე შემოვიდოდეს ბუბლიკებს მაინც გვიყიდდესო.

რა უნდა გვექნა! რედაქციას თუ რამე ფული შემოდიოდა ძველი ვალების და დაკეტილი კანტორების ქირას უნდებოდა.

ხშირათ, ნატვრაც აგვსრულებია. შაურს, ორ შაურს გამოვართმევდით, მოვატანინებდით ბუბლიკებს და ისე მადიანათ შევექცევოდით, რომ მაძღარსაც კი ჭამის მადაზე მოვიყვანდით.

[illegible] ერთავათ იდეით გამსჭვალულს და უანგარო საზოგადო მოღვაწეს შეუძლია ასეთ პირობებში ხალხის სამსახური.

და აი, სწორეთ ასეთი „იდეის მსხვერპლი“ უანგარო საზოგადო მოღვაწე იყო სევერიანე.

ასე გაგრძელდა ხუთ მაისამდე.

ეს დღე კი უკულმართი დღე გამოდგა. თერთმეტი საათის ნახევარი იქნებოდა, რომ უეცრათ კარი გაიღო. სწორეთ ის კარი, საიდანაც „გარეშე პირის“ შემოსვლა შეუძლებლათ მიგვაჩნდა. მუშაობაში ისე ვიყავით გართული, რომ არც კი შეგვინიშნავს ვინ შემოვიდა. მხოლოდ მაშინ ავწიეთ თავი ზევით, როცა ვიღაცამ მრისხანეთ გვკითხა: **какъ ваша фамилія?**

რასაკვირველია, ჩვენი გვარები არავინ დაგვიჯერა და 6—7 საათის ჩხრეკის შემდეგ ყველა ჟანდარმთა გამგეობაში მიგვიყვანეს.

იქ ორი დღე ერთად ვიყავით. განსვენებულს თავის მომავალ ბედზე ერთხელაც არ დაუძრავს კრინტი. მხოლოდ გაზეთი შეადგენდა მის მოუშორებელ ფიქრს: რა ეშველება გაზეთს! ნეტავ თუ გამოვა კიდევ და სხვ.

მესამე დღეს ის და მასთან ერთად მეორე ამხანაგი მეტეხში გაგზავნეს. მახსოვს და არას დროს არ დამავიწყდება, როგორ გვთხოვა გამოთხოვებისას: თუ ვინიცობაა გაგანთავისუფლონ და გაზეთი აღარ გამოდის, ეცადეთ, რომ გამოსცეთ, უგაზეთოთ არ დარჩეთ, დღიურ ჭირ-ვარამს უპასუხოთ ნუ დასტოვებთ და „ძველსა გზასა ნუ დაადგებთო“...

ეს იყო მისი უკანასკნელი სიტყვები გამოთხოვების.

განა ერთი წუთით მაინც დავიჯერებდი, რომ ეს იქნებოდა ჩვენი უკანასკნელი შეხვედრა?! განა ვიფიქრებდი, რომ ის სიცოცხლით სავსე, ჯერ კიდევ ახალგაზრდა, ასე მალე მოწყდებოდა სიცოცხლეს, ასე მალე მოუღებდა მას ბოლოს სიკვდილის შეუბრალებელი ცელი?!

მარა ცხოვრების უკულმართობამ, ულმობელმა ბედმა კიდევ ერთხელ ასვა სამსალა, გული მოუკლა და სიცოცხლე მოუშხამა ისედაც ნაწამ-ნაგვემ მშრომელ ხალხს, მოსტაცა მისი საყვარელი ფხიზელი დარაჯი და ერთგული დამცველი სევერიანე.

მაგონდება ჯილდოს მიღების ეშხით დამთვრალი, სიხარულით აღტაცებული ჟანდარმი, როგორი სანეტარო ღიმილით გვეკითხებოდა ყველას ჩვენების ჩამორთმევის დროს: მითხარით გეთაყვა, —ეს ხომ სევერიანე ჯულელია?

დიახ, ეს იყო სევერიანე, ხალხის ერთგული შვილი, მისი ჭირის და ლხინის მოზიარე, სევერიანე, რომელმაც იცოდა რა წინდაწინ თავისი ხვედრი, მაინც არ შორდებოდა საყვარელ ხალხის სამსახურს; მას შეეძლო წასულიყო სხვა ქვეყანაში, სხვა ქალაქში, თავი გადაერჩინა, მარა ხალხის სიყვარული მას მოსვენებას არ აძლევდა, არსად არ უშვებდა და აკი, თავისი პირადი კეთილდღეობა, პირადი ბედნიერება ანაცვალა ხალხის კეთილდღეობას, და რითაც კი შეეძლო გაცხარებით ებრძოდა ხალხზე მოსეულ სვავ-ყორნებს.

მსხვერპლათ დაეცი ცხარე ბრძოლაში მეგობარო, მარა მადლიერი ხალხი შენ წმინდა საფლავს ია და ვარდის ცოცხალი თაიგულით შეამკობს, ცის ნამი ყოველ დღე დილა-საღამოთი პირს დაბანს ამ ხელოთუქმნელ თაიგულს და მისი ნაბანით ვით აიაზმა, შენს წმინდა ცხედარს განბანს—აპკურებს, ამწვანებული ხის ფოთლები შრიალ ფრიალით „სულთა თანას“ გიგალობს, გრილი ნიავი მშობლური სინაზით ნანინას გიმღერებს, ხოლო შენი მოშორებით გულ-დაკოდილი და გაბრაზებული ქვენა ქარნი ხრიალ-გრიალით მთა და ველს მოედება და განრისხებული მიძინებულ არეს შემოსძახებს: „აღსდეგით, გმირთ-გმირო, ნუ გძინავთ“. მრისხანე ქარის ღმუილს, მთების ზანზარი შეუერთდება, ზღვა ტალღებს კედლებს ახეთქებს და აბობოქრებული ცხოვრების ზვირთი გადარეცხავს რაც ქვეყანაზე შური და ბოროტებაა, შენს წმინდა საფლავზე ზღვის სუფთა ძირიდან მარმალილოს პიტალო ქვას ამოაგორებს და ზედ მუშის მაზოლებიანი ხელით ემბლემას დააჭედს, რომელზედაც ოქროს ასოებით იქნება ამოქარგული შენი ნაამაგევი მის წინაშე.

გრ. ურ.

უკანასკნელი ფოსტა

ᲠᲣᲡᲔᲗᲘ

ომის მოლოდინი. სამხედრო მზადება საბერძნეთის საზღვრებზე „რ. ს.“ სიტყვით ისევ გრძელდება. სამხედრო წრეებში დარწმუნებული არიან, რომ ომი უსათუოთ მოხდებაო.

კრიტოსის კონსტიტუცია. კუნძულ კრიტოსის მფარველი სახელმწიფოები „რ. ს.“ სიტყვით, მალე კონფერენციას მოიწვევენ კრიტოსის კონსტიტუციის შესამუშავებლათ.

მდგომარეობა სალონიკში. კანეის ციტადელზე საბერძნეთის ბაირაღის ჩამოხსნამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა. ბაირაღის ჩამოხსნას ახალგაზდა ოსმალთა კომიტეტის მხნე მოქმედებას აწერენ. ბერძნების საკონლის ბოიკოტი თანდათან გრძელდება. ბოიკოტის მომწყობმა კომისიამ გადასწყვიტა ბოიკოტი გამოცხადოს ბერძნების ხომალდებს იმ შემთხვევაშიაც კი, თუ გინდ ისინი რომელიმე დიდი სახელმწიფოს ბაირაღით შემოვლენ. ზოგიერთ გემებზე ბერძნებმა ინგლისის ბაირაღი აკიდეს. ბოიკოტი დიდ ზარალს აყენებს ბერძნების სავაჭრო ფირმებს. სანაოსნო ხაზთგადაღებათა დირექციამ შუამდგომლობა აღძრა ოსმალეთის მთავრობის წინაშე იქონიოს გავლენა და მოსპოს ბოიკოტი.

ბოლგარელ ფედერალისტების კონგრესი. ბოლგარიის დემოკრატ-ფედერალისტები დიდ დემოკრატიულ პარტიას ადგენენ. კონგრესზე მონაწილეობას ღებულობენ მაკედონიის სხვა და სხვა დემოკრატიული ორგანიზაციების 25 დელეგატი. კონგრესი იმუშავებს ფართე პოლიტიკურ პროგრამას.

ჰამიდის შვილის საჩივარი. ყოფილ სულთანის შვილმა მამას უჩივლა, რომ ის დედას არ აძლევს თვიურათ თავის სარჩენ ფულსო. პორტამ გადასწყვიტა გამოურიცხოს ყოფილ სულთანს თავის ჯამაგირიდან ხვედრი ფული და მომჩივან შვილს გადასცეს.

კომიტეტის კრება. სალონიკიდან „გ. მ.“ აუწყებენ, რომ ამ დღეებში მოხდა ახალგაზდა ოსმალთა კომიტეტის საიდუმლო კრება. კომიტეტის რეზოლიუცია სასტიკი საიდუმლოებით არის დაცული.

ᲡᲞᲐᲠᲡᲔᲗᲘ.

ბაკი არაყზე და ოპიუმზე. „ბაკოს“ სიტყვით, ეფრემის თაოსნობით სპარსეთში არაყს და ოპიუმს ბაკი დაადვეს. ამ ბაკიდან შემოსავალი წლიურათ 150 მილიონი მანეთი იქნება.

ყოფილი შახი. ყოფილი შახი ძალიან მოწყენილია. მთელი დღეები თავის ოთახში ზის და გარეთ არ გამოდის. მასთან მყოფებს იშვიათათ და უხალისოთ ემუსაიფება. მხოლოდ ემირ-ბოდადურჯენგთან მუსაიფობს და ხალისიანათ ატარებს დროს.

მემკვიდრეობაზე უარის თქმა. ამას წინათ ჩამოხრჩობილ ფაზულას შვილმა საჯაროთ უარი განაცხადა თავის მემკვიდრეობითი ქონებაზე, რომელიც მას მამის შემდეგ დარჩა.

პოლიციელები სკოლაში. პოლიციური საქმეების გასაუმჯობესებლათ, თეირანიდან 40 კაცი იგზავნება სტამბოლში ახალ გახსნილ საპოლიციო სკოლაში.

ᲠᲣᲡᲔᲗᲘ

ჟურნალის კონფისკაცია. პეტერბურგში გამოვიდა ჟურნალ „Рабочее Дѣло“-ს მეოთხე ნომერი. ჟურნალს იმავე დღეს კონფისკაცია უყვეს.

Ს. ᲯᲣᲚᲔᲚᲘᲡ ᲮᲡᲝᲕᲜᲐᲡ.

—„კვლავ ერთი გმირი მოაკლდა
თავგანწირულთა ბანაკსა“, —
ეგ სამწუხარო ამბავი
ქარმა გადასცა ჭალაკსა.
თან ერთიც დაიქვითინა,
ერთიც აკვნესდა მწარეთა,
და შემდეგ აგივ ამბავი
წაულო სულ სხვა არეთა...
ბაღნარში ვარდი შენიშნა,
გაშლილი, გულით მგზნებარე,
შესძახა: „მოკვდა გმირირ,
აწ საფლავშია მდებარე“!..
შეკრთა, შეირხა ყვავილი,
გახსნა მთრთოლვარე ტუჩები,
და სტირის... სტირის, ცრემლს აფრქვევს,
სათუთ გულ-ანაყუჩები...
ქარს კი... ქარს დააქვს ამბავი:
აჰყვება მთისა ბილიკებს,
მთისა ღრანტეში ეშვება,
სადაც ნაკადი ლიკლიკებს.
ტყეს შემოუვლის გარშემო,
შიგ შედის, შეაშრიალებს,
გზა-შარაზედა გაწვება,
მტვრის ბუღსა აატრიალებს,
ღრუბელთა გროვას აწყდება,
შორით გასძახის ზეცასა...
და თან ჰქვითინებს... ჰქვითინებს,
არ სწყვეტს გოდება, კვნესასა...
სერზე მგოსანი შენიშნა,
ხელში მპყრობელი ჩანგისა.
—„მგოსანო! შენ რაღას იკდი?
დამღერე გლოვის ჰანგისა!
არ იცი? გმირი მოაკლდა
თავგანწირულთა ბანაკსა:
სული შეჰხუთეს ბნელეთში
თავისუფლების ზვარაკსა“!..
აკვნესდა ჩანგი, და მოსთქვამს
მგოსანი ანატირები:
„ბედო, წამართვი, რაც შქონდა,
უფრო ტურფა და ძვირები!
გამძარცვე, შემომაცალე
სახელის-ხელო გმირები,
თავგანწირულნი ქვეყნისთვის,
ბედისგან განაწირები.
შენ მეტსაც ითხოვ... კიდევ რას?
მითხარი, რას ეპირები!
იქნება „წმინდათ წმინდასაც“...
აქითკენ მოეღირები?
ამაოთ! ვერ მოესწრობი...
უმალ თვით შეეწირები!
ამ საქმისთვისაც ახალი
გამოჩნდებიან გმირები.
ამ მსხვერპლს კი... მსხვერპლსა, დღე-ვანდელს,
გულში ჩავიხვევთ წმინდათა,
ამწყოში—მომავლისათვის
ღირს-დაუვიწყარ წინდათა!..
მშობელი მიწის წიაღო!
შენ მიიწვინე მკერდზედა
გმირი, ჩაგრულთა მოსარჩლე,
შობილი ჩაგრულთ ბედზედა;
შეიტკბე, შეისისხლხორცე,
გულში ჩაიკარ გულითა,
ჩვენთან, შენც იამაყევი
ამ შენივ სიქადულითა!

ნ. ზომლეთელი.

ᲡᲐᲖᲐᲤᲮᲣᲚᲝ ᲤᲘᲥᲠᲔᲑᲘ.

II

რაკი ეს ასეა, რაღა საჭიროა ეროობაზე ლაპარაკი. ჩვენსას მაინც არავინ მოისმენს, მაშ, რაც ერჩიოს ის ქნას დუმამაც და მისმა მთავრობამაც. ასე მსჯელობს ღღეს ბევრი.

უნდა ვთქვათ, ასეთი შეხედულება მეტათ დამახასიათებელია, თუ შეიძლება ასე ვთქვათ, რუსეთის მოქალაქის. ის საჭიროთ სთვლის ხელი გაანძრიოს, როცა კას მოელის. ავს კი ემალება, ხელს სასოწარკვეთილებით იქნევს და ცხოვრებას ჰირს არიდებს, თითქო შეიძლებოდეს ცხოვრებას დაემალოთ, თითქო ხელს უნდა ანძრევდეთ მაშინ, როცა, ვთქვათ, სახლს აშენებთ, რომელიც მალე დიდ შემოსავალს მოგცემთ, ხოლო ვინიცობაა, თუ ამ სახლს ცეცხლი წაეკიდა, თქვენ ხელები გულზე დაიკრიფოთ იმიტომ, რომ ცეცხლს მოკიდებული სახლი თქვენ კარგს არას გიქადის!

მესამე დუმა რომ კარგი იყოს, რა თქმა უნდა, საქმეს დავიჭერდით მასთან, ახლა კი, აბა რა ხეირია, ასე მსჯელობს „ობივატელი“. მეტათ საღი შეხედულება იქნებოდა ეს შეხედულება, რომ აქ ერთი ამბავი არ ხდებოდეს: ღღევანდელ რუსეთის მოქალაქეს ავიწყდება, რომ მესამე დუმა კარგს თუ არას ჩადის, ავს და მავნებელს უხვათ ფენს ქვეყანას და ყოველივე ეს წინ ეღობება სწორეთ იმავე მოქალაქეს, რომელიც სირაქლემასავით გარბის და თავს სილაში ჩრის. ავს ჩადის დუმა თუ კარგს, მოსაგებს იძლევა ის თუ წასაგებს, ყოველ შემთხვევაში, მის ნამოქმედარს ჩვენთვის აკადემიური ხასიათი, თეორეტიული მნიშვნელობა კი არ აქვს. ყოველივე მისი მახინჯი ნაბიჯი გზაზე გვეღობება და ღიმისოთაც გაჭირვებულ ცხოვრებას გვიმწარებს. ამიტომაც აქ გაცლა, გზიდან ჩამოდგომა და შორიდან მაყურებლის როლის თამაში ნიშანია მოქალაქობრივი სიბრმავის და უსუსურობის.

შეძლებისდაგვარათ ყოველი მხრით ანგარიშის გაწევა, რასაც კი აკეთებს დუმა, გზა, რომლის გადახვევა დიდი და გაუსწორებელი შეცდომაა, ამას მოითხოვს საღი მოქალაქობრივი გონება. ოდნავ არის მაინც, ვასრულებდით ჩვენ ამ მოთხოვნას? შარშან, როგორც მოგეხსენებათ, ზოგიერთნი ცეცხლისა და თაკარს გვაბერტყდენ თავსა და ცხვირ-პირზე: აღგილობრივ საქმეებზე დუმაში არას ლაპარაკობთო. დღეს ასეთ ნაკვერჩხლებს აღარავინ გვაყრის. პირიქით, ჩვენ ბედნიერება გვქონდა გაგვეგონა, რომ ეს ბატონები ჩვენ მუშაობას ზოგიერთ ადგილობრივ კითხვებში აღარ გმობენ, პირიქით, მოსწონდათ კიდეც, რასაკვირველია, დიდი გაჭირვებით, მიუხედავათ ამისა, აბა, თუ ვისმე მოსვლია თავში რომელიმე ადგილობრივი კითხვის შესახებ რამე ცნობა მოეწვდინოს, თუ ჩვენთვის არა სხვებისთვის მაინც. დუმის თვალ-წინ და მაშასადამე, მთელი რუსეთის საზოგადოების წინაშე გაიარა ისეთმა კითხვებმა, როგორიც არი: სწავლა-განათლების საქმე კავკასიაში, კავკასიის კოლონიზაცია, ყარსის თვითმართველობა, კავკასიის „სმეტა“, მიწის ბაჟების მომატება. კავკასიის შეკითხვის შესახებ ხომ ნუღარას იტყვით. საკვირველია! ცხადი იყო, რომ ადგილობრივი საზოგადოება ამ კითხვას მაინც მოუთმენლათ მოელოდა. და აბა, თქვას, ვინ გაანძრია ხელი, რომ ორი ღერი ცნობა მოეწვდინა. მთელი ცნობები კავკასიის შეკითხვის შესახებ, რომელიც ტრიბუნიდან ემცნო ქვეყანას მათხოვრობით, ხვეწნით და მუდარით იყო შეკრებილი. ღმერთთან სწორი ჯობს: ერთი ჯურის ხალხი ხალისით იძლეოდა და გზავნიდა კიდეც ცნობებს; ეს გახლდათ ვაჭრები თფილისიდან, ქუთაისიდან, ყვირილიდან და სხვა, რადგან, ალბათ, იმედი ქონდათ, რომ დუმა აუნაზღაურებდა მათ დამსჯელი რაზმისაგან დამწვარ-დაბუგულ ქონებას; ახლაც მაქვს, ვგონებ, ორმოცამდე მათი თხოვნები, პროტოკოლები, დაწვრილებითი ცნობები და სხვა; რომ ასე გულმოდგინეთ მოკიდებოდენ საქმეს სხვებიც, უეჭველია მოპირდაპირეებს კიდევ უფრო ლაზათიანათ შეუტრიალებდით კეხს. ის იყო, თითქმის თავდებოდა მეორე სესია, რომ ერთ მშვენიერ დღეს საბიუჯეტო კომისია ადასტურებს კანონ-პროექტს, რომლის თანახმათ ქალაქ თფილისს მიემატა პოლიციის ხარჯი თითქმის ას სამოცდა ათი ათას მანეთამდე. წარმოიდგინეთ მდგომარეობა: ასეთი კითხვა ირჩევა და ხელში არავითარი ცნობა არ გაქვთ, გარდა იმისა, რაც გახსოვთ თფილისის ქალაქზე! საჭირო არაა იმაზე ლაპარაკი, თუ როგორ მოხდა, რომ თფილისიდან, ბოლოსაც იყო, გამოიგზავნა ქალაქის ბიუჯეტი და მოხსენება ქალაქის ნივთიერი მდგომარეობის შესახებ, როგორ გაირჩა ხელახლა ეს საკითხი საფინანსო კომისიაში და როდენი ჰაი-ჰუის შემდეგ შერჩა თფილისს წელიწადში ორმოცდა ოთხი ათასი მანეთი. ნამესტნიკის წარმომადგენელი ბ. ნოლდე სასტიკი მოწინააღმდეგე ბრძანდებოდა ჯერ საქმის ხელახლა გარჩევის და შემდეგ ხარჯის შემოკლების და, სხვათა შორის, ის არგუმენტი მოიყვანა ჩვენ წინააღმდეგ, რომ პროექტი დიდი ხანია წარმოდგენილიაო. მე შევეკითხე ვისაც ჯერ არს, მაგრამ პროექტის საწინააღმდეგო არა გამიგონია-რაო, არც ქალაქის თვითმართველობის წარმომადგენელისაგან და არც სხვისაგანაო.

სრულიად სახეში არ მაქვს ვისმე პირადათ ვუსაყვედურო, მაგრამ არ შემიძლია არ ვიკითხო: ჩემით იყო თუ სხვისით, საზოგადოებამ თავისი ნდობით დამასაჩუქრა და ხმოსნათ ამირჩია და დღემდის ქალაქ თფილისისი ხმოსნათ ვითვლები, იმ ქალაქის, რომლის სიდარიბე საარაკოა; ასეთ ქალაქს კიდევ ხარჯს უმატებენ სახელმწიფო დუმაში და არავის აზრათ არ მოსდის, რომ დროზე ცნობა მოაწვდინოს ვისაც საქმის ინტერესი აქვს, სულ ერთია, მე ვიქნები თუ სხვა?!

კიდევ ერთი მაგალითი: კავკასიის „სმეტაში“ ქ.ქ. სოხუმი, ბათუმი და ელისა-

ლიტერატორთა კასის დახურვის შესახებ. ლიტერატორთა კასის დახურვამ დიდი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია საზოგადოებაში და პრესაში. ახლა გაზეთები იუწყებიან, რომ მთავრობამ ნება დართო კასას განაგრძოს ისევ თავისი მოქმედებაო. მთავრობა მხოლოთ იმით კმაყოფილდება, რომ კასის გამგეობას სამართალში აძლევს.

„ᲭᲔᲛᲐᲠᲘᲢ ᲠᲣᲡᲔᲑᲘᲡ“ ᲛᲖᲐᲓᲔᲑᲐ. 12 აგვისტოს, როგორც ვიცით, დანიშნულია გერცენშტეინის საქმის გარჩევა. ამ დღისათვის კავშირის წევრები დიდ მზადებაში არიან. გადასწყვიტეს წაიყვანონ მთელი რაზმი „საიუზნიკებისა“ და მით გავლენა მოახდინონ სასამართლოზე. „საიუზნიკებს“ დაავალეს თან წამოიღონ მალულათ მათრახები და რეზინები. ამ დღეს არაყის დალევა სასტიკათ აკრძალული აქვს ყველას. საბოლოო ინსტრუქციას ტერიოკში მიიღებენ.

ლასიჩკინის დატყვევება. გერცენშტეინის ერთი მკვლელთაგანი ლასიჩკინი, რომელსაც დიდი ხანია მთავრობა ვითომდა დაეძებს, ახლა, როგორც გაზეთები იუწყებიან, უკვე დაუპატიმრებიათ.

საინტენდანტოს პანამა. საინტენდანტოს რევიზია თანდათან ახალ-ახალ ბოროტ-მოქმედებას აჯარავებს. სენ. გრინი ირკუტსკის საინტენდანტოს სარევიზიოთ მიდის და იქიდან მალე ვარშავაში დაბრუნდება სარევიზიოთ.

გუსევის გადასახლება. მოულოდნელათ დაატყვევეს და გადაასახლეს ტოლსტოის პირადი მდივანი მწერალი გუსევ-ორენბურგსკი.

ᲡᲐᲖᲦᲐᲠ-ᲒᲐᲠᲔᲗ.

დინგრას ჩამოხრჩობა. ინდუსმა დინგრამ ამას წინათ პოლიტიკური მიზნით მოკლა ინგლისელი პოლკოვნიკი. დინგრას ინგლისის სასამართლომ ჩამოხრჩობა გადაუწყვიტა. დინგრა სახრჩობელასთან მშვიდათ მისულა. იოტის ოდენა აღელვებაც კი არ ეტყობოდა. ჩამოხრჩობის წინა ღამე მას უდარდელათ ეძინა. დილით ისაუზმა. ერთხელაც სინანული არ გამოუთქვამს. ჩამოხრჩობის ადგილას ხალხი არ დაუშვეს, მაგრამ სატუსაღოს წინ კი, მაინც მრავალი ხალხი იყო თავმოყრილი. ხალხში არც ერთი ინდუსი არ ყოფილა.

უცხოეთი

ამერიკელ მუშათა კავშირების პრეზიდენტ გომპერსის მოგზაურობა ევროპაში. ამ ჟამათ, როგორც გერმანიის სოც. დემ. ცენტრალური სამეცნიერო ორგანო „ნიოე ცეიტი“ გადმოგვცემს, ამერიკის მუშათა უდიდესი კავშირების პრეზიდენტი გომპერსი, დასავლეთ ევროპაში მოგზაურობს. უნდა იქ, ადგილობრივ, მუშათა კლასის მდგომარეობა-პირობები შეისწავლოს და ამერიკის და ევროპის მუშათა პროფესიონალურ კავშირებს შორის ერთგვარი დაახლოვება, ერთგვარი კავშირი დაამყაროს. ის ახლა გერმანიაში იმყოფება და იქაური სოციალდემოკრატიული ორგანიზაციები სახალხო კრებებს უმართავენ და გომპერსის თავის ახალი ტიპის პროფ. კავშირებს აცნობოს. ერთ ასეთ კრებაზე, ზოგიერთმა სოციალდემოკრატებმა მის სოციალისტობაში ეჭვი შეიტანეს და სერიოზულათ შეეკითხენ: როგორ უყურებს სოციალდემოკრატიულ პროფ. კავშირებს და რა დამოკიდებულება აქვს, საერთოთ სოციალდემოკრატიულ მუშათა მოძრაობასთან. გომპერსმა შეკითხვას ყურადღება არ მიაქცია და სიტყვის ჩვეულებრივ გაგრძელებას შეუდგა. პროფ. კავშირების კრებაზე კი, სადაც თვით გომპერსი დაესწრო, პირდაპირ მოახსენეს, რომ იგი ამერიკის სოციალდემოკრატების მოწინააღმდეგეაო. რასაკვირველია, ამ აზრს არ დეთანხმა ცნობილი ლეგიენი, სოციალდემოკრატიულ პროფ. კავშირების მამათ-მთავარი, იგი ამტკიცებდა, რომ გომპერსი ჭეშმარიტი რევოლიუციონერია და გულწრფელათ ცდილობს პროლეტარულ მასების შეკავშირებასო. როგორც კარლ კაუცკი ამტკიცებს, გომპერსი არამც თუ მუშათა სოლიდარულ მოძრაობის წინააღმდეგია, იგი სრულიად უარყოფს პროლეტარიატის კლასობრივ ბრძოლას. მან თურმე, ევროპაში გამომგზავრების წინა დღეებში, ნოვო-იარკში, ერთ გამოსამშვიდობელ სადამოზე, სადაც მუშათა და კაპიტალისტთა ორგანიზაციების წარმომადგენლები იყვენ, განუმარტა თავის მოგზაურობის მთავარი მიზანი, რომ მას უნდა შეისწავლოს ევროპის მუშათა ბრძოლის საშუალებები და ზედ დაუმატა ისიც, რომ მას დასავლეთ ევროპის მუშათა ბრძოლის მეთოდები ყალბი და უვარგისი გონია. მას არ მოსწონს ევროპის მუშათა მოძრაობის პოლიტიკა, რომ მათი ხელმძღვანელების ბრძოლის ტაქტიკა ერთობ გამოუსადეგი და არა სასურველია. არ მომწონს, უთქვამს გომპერს, მუშათა ორგანიზაციების პრინციპები, რომლებიც უარყოფენ მთავრობასთან კავშირს, მთავრობასთან შეთანხმებულ მოქმედებას მუშების მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის. აი, ჩვენ ამერიკელი პროფ. კავშირები, ამაყათ განაცხადა გომპერსმა, მუდამ შეერთებულათ ვმოქმედობთ მთავრობასთან და ამისათვისაც აქ მუშათა სოციალურ-ეკონომიური მდგომარეობა უკეთესია, ვიდრე იქ, ევროპაშიო; ჩვენსა და მთავრობას შორის საერთო საზოგადებრივი ინტერესი არსებობს. მასის ბედნიერება არის საერთო მიზანი, რომელიც ორთავეს მჭიდროთ გვაკავშირებს. მსურს, ასეთივეს, სიყვარული, ჭარმონია და ურთიერთ შორის ნდობა ევროპის მუშათა ორგანიზაციების და მთავრობას შორის არსებობდეს. და აი, მათ ამ მიზნის განსახორციელებლათ მივისწრაფი ევროპისაკენო.

ასეთი ყოფილა ამერიკელ მუშათა პროფ. კავშირების პრეზიდენტ გომპერსის პოლიტიკა, მისი პროფ. კავშირების პროგრამა. იგი ქვეყანას არწმუნებს, რომ კაპიტალისტთა და პროლეტარიატ შორის საერთო ინტერესი არსებობს. პოლიტიკური წინააღმდეგობა, გომპერის შეხედულებით კლასთა ბრძოლის ნაყოფი არ ყოფილა, იგი კერძო კაცების გამოგონილია, ევროპის და საერთოთ, მთელი ქვეყნის პროლეტარიატი და ბურჟუაზიული კლასები გომპერსის ჭკვისანი რომ გახდენ, მაშინ ქვეყნიერობაზე კლასთა ბრძოლა ადარ იარსებებდა. ნურავის ნუ ეგონება, ამბობს კაუცკი, ვითომ ამერიკის მთავრობა და კაპიტალისტები სხვა ქვეყნის მთავრობა-კაპიტალისტებზე უფრო მუშების გულშემატკივრები იყვენ, მეტად ზრუნავდენ მათ მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე. არც ერთ კაპიტალისტურ ქვეყნებში არ არის ასე გაძლიერებული კაპიტალისტთა კლასი, რომლის ხელშია თითქმის მთელი პოლიტიკური ძალა და როგორც უნდა ისე ხმარობს თავის ინტერესების დასაცველათ და პროლეტარიატის დასასუსტებლათ; იგი სრული ბატონ-პატრონია სახელმწიფოებრივ მექანიზმისა და თავის სასარგებლოთ იყენებს მას. ასე რომ, გომპერსის ბავშური ჰარმონიული კავშირი, პროლეტარიატსა და ამერიკის ბურჟუაზიულ მთავრობას შორის მტკნარი სიცრუეა და სხვა არაფერი. როგორც ამერიკის მუშათა მდგომარეობის სტატისტიკა გვიმტკიცებს, იქ პროლეტარიატის ნივთიერი მდგომარეობა მინიმუმისაკენ დაქანებულა: 1896—1899 წლამდის სტატისტიკით მუშათა ხელფასის მყიდველობითი ძალა საშუალოთ 4,2 პროცენტით დაწეულა; 1899—1907 ერთი პროცენტით. როგორც სჩანს, ამერიკელ მუშების მდგომარეობას წინსვლა შეჩერებულა, მაშინ, როცა გერმანიის მუშათა კლასმა, უკანასკნელ წლებში თავისი მდგომარეობა საგრძნობლათ გაიუმჯობესა.

ჩვენ ვიცით, რომ ამერიკელ მუშათა მდგომარეობის წინსვლა თუ უკან დახევა, ისეთ ფაქტორებზე არის დამოკიდებული, რომელიც სრულიად უცნობია გომპერსისათვის. უკავასკნელ წლებში თავისუფალი მამულების შემცირებამ, ამერიკაში დაბალ კულტურის მუშების გადასახლება და მსხვილი ინდუსტრიის აღორძინებამ გააძრელა ამერიკელ კაპიტალისტთა კავშირი, პოლიტიკური ძალა და შეაფერხა და შეასუსტა პროლეტარიატის პოლიტიკური და ნივთიერი განვითარება.

პროლეტარიატს მხოლოდ მაშინ შეუძლიან თავის პოლიტიკურ ძალის გაფურჩქვნა, როცა იგი შეკავშირებულია განსაკუთრებულ პოლიტიკურ კლასობრივ ორგანიზაციათ. გომპერსი და მისი კომპ. კი, როგორც თითონ აღიარებს, მთელ თავიანთ ძალას იმას ანდომებდენ, რომ პროლეტარიატს არ ქონდეს თავისი საკუთარი ორგანიზაცია, საკუთარი მუშათა პარტია და თავიანთი საპრლამენტო ხმები ბურჟუაზიულ კანდიდატებს ფულზე და დაპირებებზე შეასყიდონ. ასეთ პირობებში, რასაკვირველია, პროლეტარიატი ყოვლად უნუგეშო და სასაცილო მდგომარეობაში იქნება; მისი პოლიტიკური ძალა სრულიად დასუსტებული და დაქუცმაცებული იქნება. მართლაც, ამ გვარი პირობების მეოხებით ამერიკა სრულიადაც არ არის დემოკრატიული ინდუსტრიული ქვეყანა; ამერიკის პროლეტარიატის მოძრაობა თანდათან იზღუდება; ბოიკოტი უდიდეს დანაშაულათ არის აღიარებული; მუშათა კანონმდებლობა ძალიან ძველი სისტემისაა და წინ თითქმის აღარ მიდის, სასამართლომ გააუქმა კანონი, რომლის ძალითაც აკრძალული იყო მცირეწლოვანთა ღამით მუშაობა და სხვა ამისთანაები... როგორც სჩანს, ამერიკელ მუშათა უდიდეს პროფ. კავშირების პრეზიდენტის გომპერსის რეალური პოლიტიკა, მისი იდეოლოგია, მონობის იდეოლოგია უფრო ყოფილა და სხვა არაფერი. ახლა თვით ამერიკის პროლეტარიატიც კი იღვიძებს და განზე ისვრის გომპერსის მონობის იდეოლოგიას, მის პროფ. კავშირების პოლიტიკას; და არ გვგონია, რომ გომპერსის ასეთმა ყოვლად 'მეუფეურებელმა პლანებმა, გასავალი მოიპოვოს დასავლეთ ევროპის მუშათა პარტიებში!

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ

სანიტარულ-სამკურნალო საბჭოს წევრთა კრება. 11 აგვისტოს, საღამოს 8 საათზე ქალაქის თვითმართველობის დარბაზში შესდგა სანიტარული მზრუნველების კრება, სანიტარულ-სამკურნალო ინსპექტორის ექიმ ი. ს. იგიტიანცის თავმჯდომარეობით და პოლიცმეისტრის თანაშემწის ბ. სტროევის თანადასწრებით. კრებას არ დაესწრენ მხოლოდ მეათე უბნის სანიტარული მზრუნველები ბ.ბ. ემინოვი და ჭყონია. კრებამ დაადგინა: 1) რადგან კვირაობით ყასაბხანაში არ მუშაობენ და ორშაბათობით ქალაქში შაბათის დაკლული საქონლის ხორცი იყიდება, ხოლო ზოგიერთ ყასბებს საყინულე არა აქვთ, რომ ხორცი არ გაუფუჭდეთ, ამიტომ ეთხოვოს ქალაქის გამგეობას, რომ კვირაობითაც იმუშაონ მუშებმა საყასბოში, რასაკვირველია, ან ზედმეტი ფასის მეცემით, ან მუშათა შტატის გადიდებით; 2) ეთხოვოს ქალაქის გამგეობას—კრანებიდან კვირაუქმეებშიაც იძლეოდენ წყალს; 3) ქუჩები იგვებოდეს დილით 4—6 საათამდე; 4) კრებამ აირჩია აგრეთვე 5 მზრუნველისაგან შემდგარი კომისია ა. ს. ღულაძის თავმჯდომარეობით. ამათ დაევალათ დაათვალიერონ ტრამვაის გზები, სადგურები, ვაგონები და მუშათა სადგომები და სხვ. კრების დასასრულ ბ-ნ გ. თოიძემ წაიკითხა მოხსენება სანიტარული მუშათა არტელის დაარსების გამო, რომელიც კრებამ მიიღო და აირჩია 5 კაცისაგან შემდგარი კომისია. ამათ დაევალათ საქმის დაწვრილებითი შემუშავება; კომისიაში შედიან: გ. თოიძე, ა. ს. ღულაძე, გ. ა. ტერ-სტეფანოვი, რ. გ. ტერეგულოვი და მ. კ. ბელოზერსკი.

✦ **გაზეთ „დროებისა“ და „თფ. ფურცლის“ რედაქტორების დაჯარიმება.** ქ. თფილისისა და თფ. მაზრის გენ.-გუბერნატორის განკარგულებით დაჯარიმებულ იქნა ორასი მანეთით ან ორი თვე ციხეში ჯდომით გაზეთ „დროების“ რედაქტორი ილია აგლაძე. იმავ გენ.-გუბერნატორის დადგენილებით ასი მანეთით დაჯარიმებულ იქნა გაზეთ „თფ. ფურცლის“ რედაქტორი ხაჩატუროვი,—ორივე ბეჭდვითი სიტყვის შესახებ 1907 წლის 4 ივნისს გამოცემულ სავალდებულო დადგენილების დარღვევისათვის.

✦ **ჩხრეკა და დაპატიმრება.** 11 აგვისტოს მე-10 საპოლიციო ნაწილში პოლიციელებმა და ჯარის-კაცებმა ჩხრეკის დროს დააპატიმრეს 9 კაცი, რომელთაც პასპორტი არ აღმოაჩნდათ.

✦ **სასულიერო სემინარიის შენობა.** როგორც გავიგეთ, თფ. სასულიერო სემინარიის ძველი შენობა, რომელიც პუშკინის ქუჩაზეა, უნდა გაიყიდოს იმ ხარჯის თუნდაც ნაწილის დასაფარავათ, რომელიც ხაზინამ გასწია ვერაზე სემინარიის ახალი შენობის ასაგებათ. ამ საქმის გამო თფ. სემინარიის გამგეობას უკვე მოსვლია ოფიციალური ცნობა უწმინდეს სინოდთან არსებულ სასოფლო-სამეურნეო განყოფილებიდან, რომლითაც სემინარიის გამგეობას უფლება ეძლევა გაყიდოს სემინარიის ძველი შენობა.

✦ **მღვდ. ვლ. გძელიშვილის საქმე.** საქართველო-იმერეთის სინოდალურ კანტორამ თავის უკანასკნელ სხდომაზე საქართველოს საეკსარხოსოს დროებით მმართველის, იმერეთის ეპისკოპოსის გიორგის თავმჯდომარეობით დაადგინა წინადადება მისცეს მღვდელ გძელიშვილს ერთი კვირის განმავლობაში შეავსოს ის ფული, რომელიც მან ბანკიდან მიიღო, წინააღმდეგ შემთხვევაში ახადოს მას სამღვთო-მოქმედების უფლება იმ დრომდე, სანამ სამოქალაქო წესით გამოძიება არ დასრულდება. გძელიშვილის საქმის გამოძიებას აწარმოვებს ქ. თფილისის მეორე ნაწილის გამომძიებელი. (თფ. ფ.“)

✦ **უმუშევრათ დარჩენილნი.** დღემდე უმუშევარნი იკრიბებიან საღვდათის ბაზარში და ქალაქის სხვა ადგილებში. განზრახულია, რომ მათ ადგილი მიუჩინონ ვერაზე, სადაც ყოველთვის შეიკრიბებიან.

✦ **ადმინისტრატიულათ გადასახლებულის დაპატიმრება.** 10 აგვისტოს დღის დაახლოვებით 11 საათზე დიდუბეში პოლიციელებმა დაუპატიმრეს ბათუმის მცხოვრები გიორგი პუზანოვი, რომელიც ადმინისტრატიული წესით ტობოლის გუბერნიაში ყოფილა გადასახლებული, მაგრამ თავის ნებით უკანვე დაბრუნებულა. მას პასუხის გებაში აძლევენ სასჯელთა დებულების მე-63 მუხლის ძალით.

✦ **„ახალი ჩანგი“.** მოკვიდა ახალი წიგნი ამს. „სოფლის“ კომოცემა „ახალი ჩანგი“, კრებული ქართველ პოეტების საუკეთესო ლექსებისა. წიგნი 500-მდე გვერდს შეიცავს. კარგ ქაღალდზე დაბეჭდილი და ღირს 1 მ. 35 კ.

✦ **ახალი წიგნი.** გამოვიდა ახალი წიგნი: „ხან ასე და ხან ისე“ სცენები ორ სურათათ ნ. ზიანისა. სცენები განმათავისუფლებელ მოძრაობის დროიდან არის აღებული. წიგნში 36 გვერდია და ღირს ორ შაურათ.

✦ **მოპარული ნივთების მყიდველნი.** გუშინ ზაგენ კაზეთში გვქონდა ცნობა ქუთაისის ქუჩაზე აკოფოფის კაჭურდვის შესახებ. ქურდებს კარგა ბოდიცია დაუპატიმრა მოპარული ნივთების მყიდველნი: ბესკის ქუჩაზე მცხოვრები გიორგ მიკირტუმოვი და ხოჯივანქის ქუჩაზე მცხოვრები ვასილ კვირკაძე. ამათ უნახეს 265 მ. სხვადასხვა მოპარული ნივთები.

✦ **შორეულ დუმის ოფიციალ დეპუტატის არჩევა.** ჯუთარიძის ოჯახობის სასარგებლოთ რედაქციამ მიიღო: ვ. ნაცვლიშვილისაგან 1 მან.; ს. რუსიშვილისაგან 30 კაპ.; შაქრონიკაშვილისაგან 30 კაპ; მ. დეკეიძისაგან 50 კაპ.; კ. ჯავახიშვილისაგან 20 კაპ.; ალ. ლეონიძისაგან 20 კაპ.; ისაკასაგან 15 კაპ.; სულ 2 მან. 65 კაპ.

პროვინციის ქრონიკა

ქ. თელავი. 2 აგვისტოს თელავის საკრებულო დარბაზში გაიმართა ქ. შ. წ. კ. გამავრცელებელი საზოგადოების აქაურ განყოფილების წევრთა კრება. კრებას უნდა აერჩია ოთხი გამგეობის წევრი და სარევიზიო კომისია—სამი წევრისაგან. თუმცა არჩევნების დროს სხვადასხვა „ნედოროზუმენიებმა“ ბლომათ იჩინა თავი, მაგრამ კრებამ მაინც მიახწია თავის მიზანს. ამნაირათ, წ. კ. გამავრცელებელ საზოგადოების წესდების ის პუნქტები, რომლებიც მის ორგანიზაციას შეეხებიან, აქაურმა განყოფილებამ პრაქტიკულათ სავსებით განახორციელა. იმედია, სხვა პუქტებსაც, რომლებიც კულტურულ-განმანათლებელ მუშაობაზე უთითებენ, ასეთივე ყურადღებით მოეპყრობიან და მათ ცხოვრებაში გატარებას შეეცდებიან.

— 6 აგვისტოს დილით მთელი თელავის სამღვდელოება ღვთეების ეკლესიაში იყო შეკრებილი. ელოდენ არქიეს, რომელიც შუამთიდან—თელავიდან შვიდ ვერსის მანძილზე მდებარე მონასტრიდან—უნდა ჩამოსულიყო. დილის რვა საათიდან მოყოლებული ათის ნახევრამდე ქალაქს, სხვადასხვა ეკლესიების ზარების ხმა აყრუებდა. ათის ნახევარზე გამოჩნდა არქიეელიც, რომლის ეტლით გვერდით და უკან „პრისტავი“, ათიოდ სტრაჟნიკები მოაჭენებენ ცხენებს.

— 7 აგვისტოს პოლიციამ გაჩხრიკა ადგილობრივი მცხოვრები ალექსა ხეჩუევი. როგორც გადმოგვცეს, საწინააღმდეგო არა აღმოუჩენიათ რა, გარდა ერთი მუჭა თოფის წამლისა, რომელიც პოლიციას თან წაუღია.

— ამავე დღეს დაუპატიმრეს არშაკა ღამბარაშვილი და არმენიკა ჭალარაშვილი, რომელთაც ქალების გატაცება-გაუპატიურება ბრალდებათ.

— ამ რამდენიმე დღის წინ თფილისის დრამატიულ დასის არტისტებმა ალ. იმედაშვილმა და ჟივიძემ წარმოადგინეს ლ. ანდრეევის თანამედროვე პიესა: „დღენი ჩვენი ცხოვრებისა“ როგორც გადმოგვცეს, არტისტებს თხუთმეტი მან. უზარალნიათ. ეხლა ამზადებენ წარმოსადგენათ „და-ძმა“-ს.

ვეტპოლი სთხოვდენ ნამასტნიკს საეროო ფულიდან დახმარება მისცემოდათ. ქალაქი ბათუმი თხოულობდა 5000 მ. უნდა აღვნიშნოთ, რომ დუმის შარშანდელი დადგენილებების თანახმათ წელს ნამესტნიკმა წარმოადგინა დაწვრილებითი ცნობები კავკასიის „სმეტის“ შესახებ, ეს მასალა რაოდენიმე უსქესს ტომს შეადგენს და მისი დაწვრილებითი გაცნობა ბევრ დროს მოითხოვს. (აბა ვის მოუვიდოდა ფიქრათ, რომ ეს ვეებერთელა მასალა დროზე მოეწვდინა). საფინანსო კომისიამ განაპირა კუთხეების „სმეტები“ განიხილა სესიის უკანასკნელ დღეებში და კავკასიის „სმეტა“ სულ უკანასკნელათ. მიზანი: უნდოდათ დიდი კამათი არ გაჩაღებულიყო *). უკანასკნელ სხდომაზე კომისია მიადგა ზემოაღნიშნულ კითხვას. უნდა იცოდეთ, რომ სოხუმის საავათმყოფოსთვის მეცადინობდა პროფესორი ოსტროუმოვი; დუმის კომისიაში კი ნათელ-მირონობა ყველაფერს ნიშნავს. ეს გარემოება, ალბათ, ახლა ჩვენშიაც აღარ შეადგენს საიდუმლოებას. არც ლოლიკამ, არც თხოვნამ არ გასჭრა საავათმყოფოს მიცეს რასაც თხოულობდა, სხვები დატოვეს. კომიმისიაში კაცი დამხმარე არ ყოფილა, რადგან გაცნობა, ნიადაგის მომზადება, თხოვნა-მუდარა, მუქარა უნდა რა გინდ მცირე იყოს; უიმისოთ კი ვინ ოხერი იქნება უტკივარი თავი აივტკიოს. როცა კომისიის სხდომის შემდეგ ბ.ბ. ნოლდეს და ჯუნკოვსკის მივმართე: წინადადებას შევიტან დუმაში—ბათუმს მიეცეს 5000 მ. მეთქი, პირველმა მიპასუხა: კმარა რაც წაგვიღია თფილისის ხარჯებსო; ჯუნკოვსკიმ კი გადაჭრით მითხრა: ყოველად შეუძლებელია. მაგაზე რომ დუმა დათანხმდეს სულერთიანათ აგვერევა სმეტათ. ცხადი იყო, ორივე ლაშქრობას ემზადებოდენ. ამნაირათ ქ. ბათუმის საავათმყოფო დარჩა უხუთიათას მანეთოთ. ვინც ბათუმის ჯიბის ამბავი იცის, ის ადვილათ ვერ შეურიგდება ასეთ მდგომარეობას.

ეხლა გვიბრძანეთ, ვის რა დაუშავებია, რომ ამაების შესახებ დროზე მოეწვდინათ ცნობები, რომელსაც გაეცნობოდენ დუმის ის წევრები, რომელნიც ცოცხლათ შეეშმა არ უქადიან ბათუმლებს? ყოველ შემთხვევაში, ამით ბათუმს არა დაუშავდებოდარა, მაგრამ რა ეს. აიღეთ რომელი ადგილობრივი კითხვაც გნებავთ: ერთი და იგივე პირობაა: არავითარი ცნობა, არავითარი დავალება, არავითარი გახსენება.

შეიძლება დუმის ბიბლიოთეკაში მობრძანდეთ და აქ ამოკრიბოთ ცნობები კავკასიის შესახებ! შემიძლია მოგახსენოთ: აქ კავკასიაზე ცნობები მეტია მხოლოდ იმ ცნობებზე, რომელნიც შეეხებიან, ვთქვათ, პატაგონიას ან გრენლანდიას. ასეთი მდგომარეობა მით უფრო საგრძნობელია, რომ საქმე გაქვს მოპირდაპირესთან, რომელსაც გარდა თავისი უსინდისობისა არაფერი არ წამს! მაგალითი: წელს მიწის ბაჟი მოემატა კავკასის, საბუთი მოპირდაპირეების სხვათა შორის ის იყო, რომ კავკასიაში ვენახებია და დიდ შემოსავალს იძლევიანო. კომისიას მომხსენებელმა (მემარჯვენეა) ამ აზრს კვერი დაკრა: აი მაგალითათ, თფილისის მაზრაში დესიატინა ვენახი შვიდას თუ რვაას მანეთს წმინდა შემოსავალს იძლევაო. მე გამიკვირდა! კარგი რომ ისევ ნამესტნიკის კანცელიარიის ცნობების წყალობით დამტკიცდა, რომ ეს ცოცხალი ტყუილი იყო.

ქ. ჩხეიძე.

(შემდეგი იქნება)

*) მას შემდეგ, რაც კავკასიის შესახებ შეკითხვამ რამდენიმე სხდომა შეიწირა დუმაში, ოქტომბრისტები განსაკუთრებული საფრთხილით ეკიდვიან ყოველგვარ კითხვას კავკასიის შესახებ და ცდილობენ, რომ კამათმა მწვავე ხასიათი არ მიიღოს. ავტ.

კორესპონდენცია

ქ. შემახა. პეტერბურგის დეპეშათა სააგენტოსაგან უკვე იცით, რომ ცეცხლმა შემახაში გაანადგურა მთელი უბანი. დაიწვა სამაზრო და საგლეხო სამმართველოები, სასტუმრო, რამოდენიმე სხვა სახლები, დუქნები და მაღაზიები. დაიღუპენ ცეცხლში ორი ძმა თათარი, რომელთა დუქნიდანაც გაჩნდა ცეცხლი. ამნაირათ, ქალაქის საუკეთესო ნაწილი რამდენიმე საათის განმავლობაში გაპარტახდა.

ამ შვიდი წლის წინათ მიწის-ძვრამ მიწასთან გაასწორა ქ. შემახა, ეს ძველი შირვანი, შირვანის ხანთა ძველი სამფლობელო. ამ წლიდან მთავრობის განკარგულებით გაუქმებულ იქნა ქალაქის თვითმართველობა და მკვიდრთა ბედილბალი ადმინისტრაციას დაუქვემდებარეს. ამ შვიდი წლის განმავლობაში ქალაქი ხელ-ახლა გაშენდა, მოლონიერდა, ვაჭრობა გაჩაღდა. გაიხსნა რეალური სასწავლებელი და ქალთა კერძო პროგიმნაზია, სამკითხველოები და სხვა, მაგრამ ყველა ეს კერძო თაოსნობით მოხდა და არა ქალაქის დროებით გამგეთა მეოხებით. პირიქით, ვისაც დაკისრებული ქონდა ქალაქის კეთილდღეობაზე ზრუნვა, ყურსაც არ იბერტყდა მკვიდრთა საკეთილდღეოთ: არც რიგიანი განათება, არც ქუჩების მორწყვა და მათი რიგიანათ მოკირწვლა, არც ქალაქის სისუფთავეზე ზრუნვა არ ადარდებდა მას. ანდა სხვაგან სად უზრუნვია ამაებზე ადმინისტრაციას, რომ შემახაში ეზრუნა! პირიქით, ქალაქის ერთად ერთი ბაღი, საცა მკვიდრთ შეეძლოთ ზაფხულის სიცხისა და მტვერისაგან თავის დაცვა, დაასახიჩრეს: ის შუაზე გასჭრეს, ნახევარი საავათმყოფოს დაუთმეს და მეორე ნახევარიც მოუვლელობით გააპარტახეს, თითქო სხვა ადგილი არ იშოვებოდა, რომ ქალაქის შუაგულში და ისიც ბაღში, საავათმყოფო არ მოეთავსებიათ. ქალაქის თვითმართველობის გაუქმებამდე ცეცხლის ჩასაქრობი მანქანებიც ჰქონია, მაგრამ ყველა ეს მოუვლელობით გააოხრეს: მანქანების ნაწილები დაჟანგდა, ბოჭკები დახმა და წყლის მსროლელი რეზინის მილები დალპა. ასე უპატრონოთ იყო ქალაქი შვიდი წლის და შვიდი თვის განმავლობაში (ამ ივლისის გასულიდან თვითმართველობა ხელ-ახლა შემოიღეს). მაგრამ არასოდეს არ უგვრძნია ქალაქს ისეთი უპატრონობა, როგორც ეს 26 ივლისს იგრძნო. საღამოს შვიდი საათი იყო, როცა ცეცხლის ალი ავარდა ერთი დუქნიდან, რომელიც სამაზრო სამმართველოს გვერდით იყო მიშენებული. ხსენებული დუქნის პატრონთ ვეებერთელა ნავთით სავსე ბოჭკა ქონდა, რომელიც აფეთქდა და ცეცხლი საშინელი სისწრაფით მოედვა ახლო-მახლო დუქნებს და სახლებს. როგორ გაჩნდა ცეცხლი გამოურკვეველია, რადგან პატრონი—ძმები—დაიღუპენ. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ შვიდი საათიდან ათის ნახევრამდის არავითარი ზომა არ ყოფილა მიღებული ცეცხლის ჩასაქრობათ, ან შესაჩერებლათ. ვის უნდა მიეღო ზომები? რასაკვირველია იმას, ვინც მოწოდებულია ქალაქის ბატონ-პატრონათ—ადმინისტრაციას, მაგრამ იმას არა სცხელოდა მაგაებისთვის: მთელი მაზრის „ჩინოვნიკობა“ მაზრის უფროსის მეთაურობით მიპატიჟებული იყო ადგილობრივ მემამულე აგრიევთან სოფელ მატრასაში და ქეიფს შეექცეოდა. როდესაც „სტრაჟნიკი“ გაჭენებული ცხენით მივარდა აგრიევის სახლში და მოახსენა სამაზრო სამართველო იწვისო, ადგილიდან ძლივს დაიძრენ. ათი საათი სრულდებოდა, როცა მობარბაცდენ და შეუდგენ ცეცხლის „ჩაქრობას“ ცარიელი ხელებით. ამასობაში გავრცელდა ხმა, რომ სამაზრო სამართველოს არქივში 30,000 ტყვია არისო და ხალხმა შიშისაგან აღარ იცოდა რა ექნა, რადგანაც მოსალოდნელი იყო, ყოველ წუთში აფეთქება. აღმოჩნდა, რომ არქივში დარჩენილიყო მხოლოდ ერთი იაშიკი პატრონა, რიცხვით 1,600 ცალი, დანარჩენების გამოტანა მოესწროთ სტრაჟნიკებს. პირველ საათზე აფეთქდა პატრონები, რამაც საათზე მეტი გასტანა. ამან ძლიერ დააფრთხო ხალხი. გათენებამდის მთელი უბანი თითქმის ფერფლათ იქცა და ცეცხლიც ჩაქრა. კიდევ ბედი, რომ ჩვეულებრივი შემახიის ქარი ამ ღამეს არ ქროდა, თორემ მთელი ქალაქი ნაცარტუტათ იქცეოდა.

შემახის მაზრის უფროსმა ბ-ნმა ფედოროვმა ბაქოს გუბერნატორის წინადადების თანახმად სამსახურიდან გადადგომა ითხოვა.

დათხოვნილ იქნა სამსახურიდან შემახის ქალაქის საავათმყოფოს გამგე ექიმი გოლდშტეინი, რომელმაც ორჯერ ისახელა თავი მუშტი-კრივით: ერთხელ სცემა ქუჩაზე საავათმყოფოის აფთიაქის გამგის ცოლს ბაგაევისას და მეორეჯერ საავათმყოფოს ბაღში სცემა მოწყალების დას ხლუსოვისას. სასამართლომ თვე ნახევარი ციხე მიუსაჯა მოკრივე ექიმს. მის ადგილზე დაინიშნა დროებით, ექიმი ი. პლოტკინი.

პროვიზორი სარდიონ მამალაძე.

სოფ. ჭაბანი. ქურდს რა უნდა და ბნელი ღამეა—იტყვიან. და აი, როგორც კი რეაქციამ თავისი ბნელი ზეწარი გადააფარა არე-მარეს, მაშინვე გამოცოცდენ ხვრელიდან 1905 წლის ძლიერი გრიგალით შერეკილი ყოველივე ჯურის ქვემძრომნი და დაიწყეს თავისუფლათ პარპაში და შეუდგენ თავიანთ საგმირო საქმეებს გაორკეცებული ენერგიით, რომ რაც შეიძლება მალე აენაზღაურებიათ ის დანაკლისი, რაც მათ თავიანურებიათ ის დანაკლისი, რაც მათ თავიანურებიათ ის დანაკლისი, რაც მათ სუფლების ხანამ წაართვა. ასეთი პირები ყოველგან ბევრია და რაღა გასაკვირველია, რომ ჩვენშიაც ბევრი იყოს. მაგრამ ამათში ყველაზე გამოქნილი და „გამოიმასქნებელი“ არის პავლე შენგელია. ჯერ ცხრაას ხუთამდე ამ ვაჟბატონიდან შეწუხებული იყო სოფელი. შემდეგ როგორც იქნა ერთ წელეწადს მაინც დავისვენეთ მისგან, მარა ვის შერჩენია ბოლომდის სიამოვნება. ამ ვაჟბატონმა იმ დენი მოახერხა, რომ აიღო “კონდრაქტით“ კანცელიარია გადასახურავათ. ფული წელიწადზე მეტია რაც მოვაგროვეთ და ჩავაბარეთ, მარა სახურავი ჯერეც არაა გაკეთებული. როცა მიზეზებს ვეკითხებით გვიპასუხებს, რომ სადაც კრამიტი ვიყიდე, ცეცხლი გაჩნდა და ჩემი ნაყიდი საქონელიც გაფუჭდა და მეორეთ ხომ ვერ ვიყიდიო. ფულიც წაიღო და კიდეც დაგვცინის! ჩვენ კი მთავრობა კანცელიარიის დახურვას გვთხოვს ახლა და ამდენი გადასახადების შემდეგ და ასეთი შიმშილობის დროს, ხელმეორეთ უნდა გავიღოთ ფული. ეს ვაჟბატონი ამ ახლო ხანში რაღაც მანქანებით წყლის გამწესრიგებლათაც იქნა დანიშნული, გამწესრიგებელს ნება აქვს დააჯარიმოს ის, ვინც არსებულ წესს დაარღვევს. პავლე ეძებს მიზეზს, რომ ვინმე დააჯარიმოს და ჯარიმის ფულს კი თვითონ იჯიბებს. საჭიროა საზოგადოებამ ყურადღება მიაქციოს, რამდენათ სამართლიანათ სწარმოებს მის მიერ დაჯარიმება. პავლემ რუსული კი არა ქართული წერა-კითხვაც არ იცის ხეირიანათ, მარა მას ხშირათ ხვდება სოფლის სასამართლოში სხვადასხვა პირების დამცველათ. მას მეტ სახელათ „ატუკანტსაც“ ეძახიან.

რას იზამთ! „დრონი მეფობენო“—ამბობენ, მარა ერთიც კია, ხალხმა დავიწყება არ იცის...

მუშა.

მუშათა შორის

დ. ჭიათურა. მეურმე ჩალვადრების ცხოვრებიდან. აქ მადარჯებიდან შავი ქვა გადმოაქვთ ჭიათურის ბაქანზე მეურმე-ჩადგადრებს, ან და თუ რომელიმე „ექსპერტიორი“ ამუშავებს თავის მადნებს, იმ შემთხვევაში იმას ნაკლებათ სჭირდება მეურმე-ჩადგადრები, ვინაიდან მათ ტეხნიკურათ აქვთ მოწყობილი გადმოსაზიდი მანქანა. რაც შეეხება წვრილ „ბოდრიაჩიკ-რიადჩიკებს“ მათ არ გააჩნიათ მეტი საშუალება გარდა მეურმე-ჩადგადრებისა და ამით ეზიდებიან იმ „ექსპერტიორების“ ბაქანზე, რომლებიც დებულობენ ქვას ვინც კი მიუტანს.

როგორც სხვა დარგის მუშები, ესენიც ნაკლებ ქირას დებულობენ. თუ 1906 წელში დებულობდენ 4—5 კაპეიკს თითო ფუთ ქვის გადმოტანაში, ეხლა დებულობენ 1 კაპეიკს და თუ ძალიან შორს გადასაზიდია 2 კაპეიკს. თუ უწინ დებულობდენ დღეში 15 მანეთს, დღეს იმის ნაცვლათ აკეთებენ დღეში 1 მანეთს და 20 კ.

ჩამოაქვს მეურმეს ქვა სასწორზე ასაწონათ. ჯერ უნდა იცადოს დიდხანს თუ კი ხელტორიანი ბიჭი არაა, რადგანაც სხვა მოასწრებს აწონვას და იმას დიდხანს მოუწევს დოდინი, რისთვისაც ხშირათ ერთი-მეორეს თავშიც ამტვრევენ. დიდი ამბის შემდეგ ედირსება აწონვას და რომელიმე ფუთს ათვლიან თითო ურემზე წონაში. შემდეგ მიადგება ბაქანს მეურმე, სადაც ქვის ურიან. იქ ხვდება კონტროლი, ეს აქ ქვას უწუნებს და ხშირათ სატოდავი მეურმე სულ ხელცარიელი რჩება, რა მოდგინმე მგზავრობაზე.

ვინ ვის არ უნდა უმტრეს, ეს მაინც მეურმე-ჩადგადრებს აწყვეს კისერზე, რადგანაც ქვა მეურმეს ჩამოაქვს და თუ კონტროლი მას უწუნებს, აქ ზარალში უოგვედთვის მეურმეს, რადგანაც ხაზინიდან ვერაფერს ალებს. ყველა კანტორებზე ეს არ ითქმის. ყველას აჯარებს ამ მხრით ბ. მარკოზ ბალიეშვილი, როცა ბაქანზე ქვას მოუტანს მეურმე, დაინძვიი და კინებით მიმართავს: „შენი ქვა არ არის კარგი, რომ ამით შეეხვეწოს მეურმე და კარგი ქვა, სულ ხელცარიელ წასვლას, დაბალ ხარისხის ქვათ მაინც მიადებინოს. ბეგარა მაკლიოთები ამისა, რომ თუ ბ. მარკოზი რაიმე პირად სარგებლობას კი კამოელის რომელიმე პირისაგან, იმის ქვა ეოგელთვის უზრუნველეოფილია, რაც უნდა ნაკლები ხარისხის იყოს.

კარგა ამისა, შეხვდები ასეთ მაკლიოთსაც: მოაქვს ქვა რომელიმე უცხო პირს, რომელსაც თავ სი ხელით დაუმუშავებია ის, მაგრამ, სასუბედუროთ, აქ ბ. მარკოზის კანტორეს მაინც ვერ ადწევს თავს. ის მათგან ქვას არ დებულობს. ისინი იძულებული ხდებიან მისცენ ვინმეს საკომისიო ფუთზე 1 კაპეიკი და ამნაირათ, მიადებინონ ეს დაწუნებული ქვა ისევ მას.

ასეთია დასასდოვებით მეურმე-ჩადგადრების მდგომარეობა.

ცხოვრების უკმაყოფილო.

წერილი რედაქციის მიმართ

ბ. რედაქტორო! უმორჩილესათ გთხოვთ სიმართლის ადსადგენათ ამ წერილს ადგილი დაუთმოთ თქვენი გაზეთის უმასდობელეს ფურცლებზე: დაბა ნაკომრიდან „ჩასკის № 22-ში მოთავსებულია პატარა წერილი ადგილობრივი სკოლის ახლად ასაგებ შენობის შესახებ, სადაც წერილის დასასრულ ნათქვამია: „აირჩიეს რამდენიმე სანდო პირები და მათ დაგვალეს, რომ შენობის ასაგებათ კაკანარ ფული ეგვალა მსურველებზე შეძლების დაგვარად; საწყალი სალხის ნაოფლარი ჩაუვარეს ხელში ვაჭარ კიორკი ქავთარაძეს და ივანე კობლატაძეს და შენობაზე კი ესენი ეურესაც არ იბერტყავენო“. ეს სიმართლეს მოკლებულია.

აი სინამდვილე რაშია: 1) მართალია, სალხის მიერ არჩეულია რვა სანდო კაცი, რომლების მოვალეობაა მცხოვრებლებზე შეძლების დაგვარათ ფულის გაწერა, მოკრება, სასკოლო ადგილის გამორჩევა და შენობის აგებაზე ეოველივე ზრუნვა, მარა ამ პირებში მე არ შევდივარ. 2) მე ვარ სალხის მიერ არჩეული კასირათ და ჩემი მოვალეობაა არჩეული პირების მიერ მოტანილი ფულების შენახვა და მათი მოთხოვნისამებრ ფულების გაცემა კვიტანციის ქვეშ. 3) ივანე კობლატაძე კასირათ არ ითვლება და არც ფული აბარია მას, მხოლოდ შედის იმ სალხის მიერ არჩეულ პირებში, რომლების მოვალეობას შადგენს ფულების მოკრება და შენობის აგებაზე ზრუნვა. 4) სიტყვა „საწყალი სალხის ნაოფლარი ჩაუვარეს ხელში ვაჭარ კიორკი კავთარაძესო“, გამოდის, რომ თითქოს მე არჩეული პირების მიერ მობარებული 430 მ. 45 კ. გამეფლანგოს და არ ვიძლეოდე ამ ფულს მოთხოვნისამებრ, რაც აბრკოლებს შენობის დაწყების საქმეს, ცოცხალი ტეუილია. ეს ფულები მე დანიშნულებისამებრ ცალკე კასაში მაქვს შენახული და არავითარ ჩემ კერძო საქმეში არ დამიხარჯავს, რაც იციან ბეგრმა სანდო პირებმა. არჩეულ პირებს ხმაც თ ეეუბნები, რომ ხვედრი ფული დროზე იქნეს მოკრებული და შეუდგენ შენობის აგებას, მარა ჯერ-ჯერობით არა ეშველა რა, რადგან გაწერილი ფული სუსტათ იკრიბება და მით საქმე ბრკოლდება. თავი და თავი მიზეზი ცხადია, სიღარიბეა, მარა არის მეორე მიზეზიც: როგორც ეეოდგან, აქაც მოიძებნება თითო-ორორი პირები, რომლებიც მტრები არიან ეოველივე კეთილშობილი მეაობის, სალხის განმანათლებელ კეთილ დღეობის წინ ეღობებიან და ასე, საქმეს აფერხებენ... 5) დასასრულ ეთხოვ ბ. კორესპონდენტს ათი დღის განმავლობაში დღიდან ამ წერილის დაბეჭდისა, გამოუგზავნ სამედიტორო სამართალში.

გიორგი სიმონის ძე ქავთარაძე.

გთხოვთ თქვენ პატივცემულ გაზეთის საშუალებით ნება მოგვეცეთ გამოვცხადოთ შემდეგი.

წარსულ წელს 14 ნოემბერს დაბა ოზემჩირეში კავმართეთ წარმოდგენა მხცოვან პოეტის აკაკი წერეთლის ფონდის გასაძლიერებლათ. დადგმულ იქნა „და ძმა“ გუნიასი, რომელმაც ეს სამოცდა შვიდი მანეთი და 17 კაპ. წმინდა შემოსავალი დაგვიტოვა. ეს ფულები იმავე თვის 20 ში დანიშნულებისამებრ გასაგზავნათ ჩაბარდა ბ. გინო სუფრიძეს (ამ წარმოდგენის რეჟისორს), რომელსაც დაეკვალა რომელიმე ადგილობრივ ქართულ გაზეთში გამოეცხადებინა ამის შესახებ, რისთვისაც ფულებთან ერთათ გადაეცა მზა წერილი, რადგანაც, ეტყობა, ეშმაკი. რადგან დღემდე არც ერთ გაზეთში არ ფერი ამაზე არ გამოცხადებულა. ეხლა ბ. გინო სუფრიძეს კეთილ ინებოს და გვაცნობოს ვის გადასცა ზემოხსენებული ფულები.

და. ოზემჩირის მცხოვრებთა მონდობილობით

პლატონ გოლაბა.

---

p. s. გთხოვ „დროების“ რედაქციასაც გადაბეჭდოს ეს წერილი. **ჯ. ბ.**

რედაქტორ-გამომცემელი

ლ. დადიშკელიანი.

მატარებლების მიმოსვლა

(18 აპრილიდან)

ფრჩხილებს გარეთ აღნიშნულია პეტერბურგის დრო, ფრჩხილებში თფილისისა.

თფილისიდან გადის

ბათუმისაკენ: 1) სწრაფი № 1, საღამოს 7 ს. 33 წ. (8 ს. 31 წ.).
2) საფოსტო № 3, დილის 8 ს. 6 წ. (9 ს. 4 წ.).
3) სამგზავრო № 5, ღამის 12 ს. 3 წ. (1 ს. 1 წ.).

ბაქოსაკენ: 1) სამგზავრო № 12, საღამის 9 ს. 13 წ. (10 ს. 11 წ.).
2) საფოსტო № 4, საღამოს 10 ს. 40 წ. (11 ს. 38 წ.).
3) სამგზავრო № 8, დილის 6 ს. 38 წ. (7 ს. 36 წ.).

ხოჯორნამდე: 1) სამგზავრო № 7|8, დილის 9 ს. (9 ს. 58 წ.).
2) სამგზავრო № 910, ნაშუადღევის 2 ს. 30 წ. (3 ს. 28 წ.).

ჯულფამდე: საფოსტო № 74|75, ღამის 12 ს. 46 წ. (1 წ. 44 წ.).

კბილის ექიმი

ს. ნ. მატროსოვიჩ-სანოვიჩი.

დაპლომბის გაკეთება, ამოღება, ექიმობა და ხელოვნური კბილების ჩაყენება „პლასტინკით“ და „უპლასტინკოთ“ სამკურნალოების ფასებში. მიღება ყოველდღე დილის 10—12 ს. და საღამოს 5—7 ს. ვერის დიმმართი № 21 (50—10)

სიკვდილი ბაღლინჯოებს.

ახალი საშუალება კლაპოვინი, რომელიც სპობს ბაღლინჯოებს და მის კვერცხებს სულ ერთ მინუტში, რისთვისაც პირობას ვაძლევთ. ჯერ არ ყოფილა ამგვარი საუკეთესო წამალი. ფლაკონი 35 კ. დარიგება თან ახლავს. ვგზავნით ფას-დადებით. მოითხოვეთ კლაპოვინი ახობაძისა. **ერთათ ერთი საწყობი თფილისში**, ვორონცოვის ძეგლის მახლობლათ, ნეკრასოვის ქუჩა № 14. აფთიაქებს პროც. 30—21

პროვოდნიკის

ამხანაგობა

რიგაში

1888

1908 წ.

საფაბრიკო საწყობის განყოფილება ამიერ-კავკასიისთვის

თფილისში ოლოლაკის ქუჩა, № 4.

იყიდება ნარდათ და ცალობით

დარეზინებული წყალგაუვალი ზედა ტანისამოსი სულ ახალი საზღვარგარეთულ ფასონების საუკეთესო ინგლისურ მატერიებისა სულ იაფ ფასამდე.

დარეზინებული წამოსასხამები და პალტოები ბ-ნთ აფიცრებისათვის.

დარეზინებული მატერია სხვადასხვა მიზნისათვის.

რეზინის ღრუბელი.

№ 4. სავარცხლები რქის რეზინისაგან.

ცალობით ვაჭრობა დედამიწაზე საუკეთესო

№ 2. **გალოშების „პროვოდნიკისა“**

(25—ნ.—33).